

BER LIINI

**JÄRJESTYKSEN
KOUURISSA**

Vuonna 1961 valmistuneesta Berliinin muurista tuli kylmän sodan tunnetuin muistomerkki. Marraskuun 9. 1989 Saksan viranomaiset kumosivat kansalaisten tiukat matkustusmääräykset ja ihmiset ryntäsivät Berliiniä jakaneelle muurille odottamaan pääsyä länteen.

Nyt on kulunut 50 vuotta kansan ja kaupungin kahtiajaosta ja 22 vuotta ihmisten vapautta rajoittaneen muurin purkamisesta. Mielipiteet, sananvapaus ja matkustaminen ovat taas sallittuja. Berliinin muurin murtuminen herättää toiveita paremmasta elämästä. Se herättää myös toisenlaisia muistoja ajasta, jolloin Saksan kansa oli myös jakautunut kahtia, mutta aivan eri syistä.

Ensimmäinen maailmansota oli laajin siihen mennessä käyty sota. Sota kesti 4 vuotta ja siinä kuoli arviolta 8,5 miljoonaa sotilasta. 3. lokakuuta 1918 tehdyn rauhansopimuksen jälkeinen Saksa oli levoton, ihmiset pettyneitä, työttömyys laajaa. Sodasta palaavat sotilaat olivat vailla työtä ja turhautuneita, päämäärä ja elämäntarkoitukset puuttuivat. Sodan runtelema maa oli otollinen maaperä kansanliikkeille ja vallankumouksen huimalle, kaikelle sille mikä antoi toiveita paremmasta elämästä ja toimeentulosta, mutta johti maan lopulta nationalismin aallon harjalle.

Venäjäältä vyörynyt vallankumouksen aalto rauhanneuvottelujen aikana sai mukaansa koko Pohjois- Saksan laivaston, 80 000 merisotilasta ja työläistä osoittivat mieltään sotaa vastaa. Marraskuun 9.1918 kapina saavutti Berliiniä ja vaadittiin keisarin eroamista ja valtaa kansalle. Tammikuussa Berliinissä vallankumousyritys tukahdutettiin ja heidän johtajansa surmattiin. Saksasta tuli tasavalta, mutta jätti tuomitsematta sodasta vastuussa olleet.

Kun näytelmä Berliini järjestyksen kourissa esitettiin 1970, oli se poliittisen teatterin nousun aikaa ja herätti runsaasti keskustelua. Kirjailijat Agneta Pleijel ja historiantutkija Ronny Ambjörsson ovat kirjoittaneet näytelmän keräämällä tietonsa historian lehdiltä ja oikeuden pöytäkirjoista. Näytelmän tapahtumat ovat tosia ja henkilöt aitoja, mutta kohtaukset aina valintoja. Kurkistus historiaan vain todistaa, että maailma kulkee omaa kiertokulkuaan. Historian tapahtumat olivat väistämättömiä ja johtivat lopulta nationalismin nousuun.

Näytelmän tapahtuma-ajasta on kulunut nyt lähes 100 vuotta, Eurooppa elää rauhassa ja tuskailee talouskriisissä, mutta mitä tapahtuu Egyptissä, Tunisiassa, Libyassa? Kansa on noussut kaduille osoittamaan mieltään, eikä vain yksin hallitsijoita vastaa, vaan myös työttömyyttä ja toivottomana tulevaisuudestaan. Järjestys palautetaan voimakeinoin ja puhujat siirretään turvasäilöön. Onko mikään muuttunut, tai onko ihminen muuttunut sadassa vuodessa? Näytelmän teema ei ole vanhentunut, tehtävämme on edelleen puolustaa demokratiaa ja yksilön sananvapautta.

Tätä näytelmää on ollut tekemässä 20 hengen työryhmä, mukana myös lauluryhmä Uusi Kukka sekä uusia teatterintekijöitä. Esitystä on valmistettu kevästä lähtien ja tämä näytelmä on 30 vuoden teatterin harrastamisen suurin työ. On ollut hienoa palata näytelmään, joka teki minuun aikanaan lähtemättömän vaikutuksen, eikä vain hienojen laulujen takia, vaan myös sisällön, jota voin nyt paremmin ymmärtää.

Mukavaa teatteri- iltaa

Ohjaaja Jorma Hellström, 26.11.2011

BERLIINI JÄRJESTYKSEN KOURISSA

Ordning härskar i Berlin (1970)

Käsikirjoitus	AGNETA PLEIJEL - RONNY AMBJÖRSSON
Suomennos	PENTTI SAARITSA
Musiikki	CAJ CHYDENIUS
Ohjaus ja sovitus	JORMA HELLSTRÖM
Valosuunnittelu	SIMO LAPPALAINEN, JUKKA HEINO
Puvustus	TEIJA KOTKA-PULKKINEN
Äänisuunnittelu, videot	JORMA HELLSTRÖM
Lavastesuunnittelu	JORMA HELLSTRÖM/TYÖRYHMÄ
Laulunopetus	KATRI PAUKKUNEN
Tekniikka esityksessä	JOEL VEPSÄLÄINEN, JORMA HELLSTRÖM
Valo ja näyttämörakennelmat	SIMO LAPPALAINEN, JUKKA HEINO, JOEL VEPSÄLÄINEN
Juliste	MIRKKA HIETANEN
Tarpeiston valmistus	MARIKA KAHRA
Käsiohjelma	JORMA HELLSTRÖM
Valokuvat	JORMA HELLSTRÖM
KIITOKSET	SUOMEN HARRASTAJATEATTERI LIITTO

VANTAAN NÄYTTÄMÖ, HELSINGIN KAUPUNGIN TEATTERI, TIMO SALONEN NDC, STUDIO MAGITO, KSL, PUULIITTO, PIRJO SAARIOKARI, MARKO JALONEN, KATI HYNINEN, SUVI LAHDENMÄKI, ANTTI TANHUANPÄÄ, TEEMU NURMINEN/ Kiinteistö Oy Kaapelitalo, ORANSSI ry,

HELSINGIN KULTTUURI KESKUS

Näytelmässä otteita Erich Maria Remarquen kirjasta ”Länsirintamalta ei mitään uutta”

Näytelmän Suomen ensi-ilta 1.10.1970 Helsingin kaupunginteatterissa

Tämän näytelmän oikeuksia valvoo

NÄYTTÉLIJÄT

JUHA MERILÄINEN Karl Liebknecht/ Kansalainen/ Insinööri Röpke /
Lippuallupseeri/ Upseeri/ Spartakisti/Max von Baden

RIITTA SELKÄLÄ Rosa Luxemburg/ prostituoitu/ Äiti/ Kansalainen/ Merisotilas/
Spartakisti

JUHANI TIMONEN Tuomari/ Ebert/ Kansalainen / Eversti/ Matruusi/
Spartakisti/Herra Markusohn

JOUNI PUUMALAINEN Rudolf Liepmann/ Porvari/ Hindenburg/ Sotilas/ Kansalainen
Matruusi / Scheidemann/ vapaajoukkolainen /

MIKKO RAVANTTI Edwin von Rzewuski / Porvari/ Kenraali taistelulentällä/
Matruusi/ Keisari Wilhelm II /Vapaajoukkolainen

SAKARI SEUTU Autonkuljettaja Pecshel /kansalainen/Lehdenmyyjä/ Sotilas /
Grantke/ Matruusi Bayer / Noske/ Vapaajoukkolainen

VELI LAAKKONEN Kurt Vogel/ Kansalainen/ Vapaajoukkolainen/ Pappi/ Sotilas/
Amiraali Souchon

JUSSI JUOKSUKANGAS Otto Runge/ Kansalainen/ Mielenosoittaja/ Ludendorff/
Amiraali Ritter von Hipper /Vapaajoukkolainen

SAULI NENONEN Kerjäläinen/ Von Pflugk- Hartung /Reportteri/ Sotilas / Kapteeni
Pabst/Matruusi Artelt

PÄIVI SALOMAA Sairaanhoitaja/Reportteri/ Kansalainen/ Äiti/ Merisotilas /
Spartakisti

SARI RISTOLA Vakooja/ Tarjoilija Krupp/ Äiti/ Nainen kadulla/Merisotilas /
Spartakisti

TIINA LAITO Kansalainen/Äiti/ Merisotilas/ Spartakisti/

PILKE LEHTO-KAVEN Kansalainen/ Äiti/ Merisotilas/ Nainen kadulla / Spartakisti

TUIJA KINNUNEN-MOILANEN Lääkäri /Kansalainen/ Äiti/Merisotilas
/Spartakisti/Rouva Markusohn

ESITYKSESSÄ KUULTAVAT LAULUT

LEHMUKSET KUKKIVAT BERLIINISSÄ	säv. Caj Chydenius
LAULU PAKSUSTA BERTASTA	säv. Caj Chydenius
LAULU SAKSAN NEEKEREISTÄ	säv. Caj Chydenius
LAULU LUDENDORFFIN LUTKISTA	säv. Caj Chydenius
LAULU PERUNASTA	säv. Caj Chydenius
LAULU NÄLÄSTÄ	säv. Caj Chydenius
LAULU IHANTEELLISUUDESTA	säv. Caj Chydenius
EI TÄSTÄ EDEMMÄKSI	säv. Caj Chydenius
160 GRAMMAA	säv. Terho Marlo
LAULU IHANTEELLISUUDESTA	säv. Caj Chydenius
LAULU APINASTA	säv. Caj Chydenius
SAKSAN KANSA	säv. Caj Chydenius
BETLEHEMIN KEDOLLA	säv. Caj Chydenius
LAULU PANTTERIN LOIKASTA	säv. Caj Chydenius
LAULU SPARTAKUKSESTA	säv. Caj Chydenius
YHTEISKUNTA VAATII JÄRJESTYKSEN	säv. Caj Chydenius

Orkesteri:

Terho Marlo, kosketinsoittimet

Esa Lindroos, basso

Mika Roni, lyömäsoittimet

Pasi Kuivalainen, kitara

Risto Rautee, puhaltimet

Simo Jolkkonen, mandoliini

Karl Liebknecht

Liebknecht syntyi Leipzigissä 1871. Hänen isänsä, Wilhelm Liebknecht oli yksi Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen perustajista. Liebknecht palveli asepalveluksensa keisarillisissa pioneeri joukoissa, sai tohtorinarvon 1897 ja muutti Berliiniin pitämään lakiasiantointimistoa veljensä Theodor Liebknechtin kanssa.

Lakimiehenä Karl Liebknecht usein toimi toisten vasemmistososialistien puolustusasianajajana, joita syytettiin usein mm. sosialistisen propagandan salakuljettamisesta Venäjälle. Liebknecht liittyi Sosiaalidemokraattiseen puolueeseen (SPD) vuonna 1900 ja oli sosialistisen nuorisointernationaalin (IVSJO) pääsihteerinä. Hän myös kirjoitti laajasti militarismia vastaan (esim. *Militarismus und Antimilitarismus* – Militarismi ja antimilitarismi). Kyseinen kirjoitus johti myös hänen pidätykseensä 1907 ja hänet tuomittiin 18 kuukauden vankeusrangaistukseen. Seuraavana vuonna hänet valittiin Preussin parlamenttiin huolimatta siitä, että hän oli edelleen vankilassa.

Vuonna 1912 Liebknecht valittiin Reichstagiin sosiaalidemokraattien listalta. Hän vastusti Saksan osallistumista ensimmäiseen maailmansotaan, mutta puoluelinjaa seuraten äänesti välttämättömien sotalainojen puolesta 4. elokuuta 1914. 2. joulukuuta 1914 hän oli Reichstagin ainoa sotaa vastaan äänestänyt jäsen.

Vuoden 1914 loppuun mennessä Liebknecht yhdessä Rosa Luxemburgin, Leo Jogichesin, Paul Levin, Ernest Meyerin, Franz Mehringin ja Clara Zetkinin kanssa perustivat ns. spartakistiliigan (*Spartakusbund*). Liiga julkaisi näkemyksiään sanomalehdessä nimeltä spartakistikirjeet. Lehti julistettiin pian laittomaksi. Liebknecht pidätettiin ja lähetettiin itärintamalle. Hän kieltäytyi taistelemasta ja palveli sodassa hautaamalla kaatuneita. Rintamalla hänen terveytensä alkoi heikentyä nopeasti ja lokakuussa 1915 hänen sallittiin palata takaisin Saksaan.

Liebknecht pidätettiin uudelleen sodanvastaisen mielenosoituksen jälkeen Berliinissä 1. toukokuuta 1916. Tapahtuman oli organisoinut spartakistiliiga. Hänet tuomittiin kahden ja puolen vuoden vankeustuomioon valtiopetoksesta ja myöhemmin tuomiota nostettiin neljään vuoteen, yhteen kuukauteen. Liebknecht kuitenkin vapautui lokakuussa 1918 Maximilian von Badenin armahdettua kaikki poliittiset vangit. Saksan vallankumouksen puhjettua Liebknecht jatkoi toimintaansa spartakistiliigassa ottaen kaksoisjohtoaseman yhdessä Rosa Luxemburgin kanssa ja julkaisi lehteä *Rote Fahne* ("punalippu").

Spartakistikapina

Karl Liebknecht ja Rosa Luxemburg olivat tärkeät vaikuttajat tammikuun 1919 ns. spartakistikapinassa Berliinissä. Saksan uusi hallitus Friedrich Ebertin johdolla vastasi kapinaan väkivaltaisesti käyttäen apunaan keisarillisen armeijan rippeitä ja oikeistolaisia aseellisia joukkoja, Freikorpsseja. 13. tammikuuta kansannousu oli kukistettu. Liebknecht ja Rosa Luxemburg joutuivat Freikorpsin sotilaiden kaappaamaksi ja heidät vietiin Berliinin Eden-hotelliin. Siellä heitä kidutettiin ja kuulusteltiin useita tunteja. Tämän jälkeen heidät teloitettiin ja Rosan ruumis viskattiin Landwhrenkanavaan 15. tammikuuta 1919.

Rosa Luxemburg

Rosa Luxemburg syntyi 5. maaliskuuta 1870 juutalaisperheeseen Itä-Puolassa. Lähinnä ortodoksi- ja hasidijuutalaisten asuttama pikkukaupunki vieroksi perhettä ja seuraavat 15 vuotta Rosa koetti sanoutua irti vanhempiensa jäljittämästä pikkuporvarillisesta elämäntavasta. Tyttöä häiritsi se että vanhemmat salasivat juutalaisuutensa. Viisivuotiaana Rosalla diagnosoitiin virheellisesti lonkkanivelen tuberkuloosi ja hänen jalkansa sidottiin lähes vuodeksi. Tämän jälkeen hän ontui pahasti ja yritti koko ikänsä peitellä vammaansa.

Jo nuorena Rosa loisti älykkyydellään. Nuorten radikaalien esikuvia olivat romantiikkaa edustava runoilijan Adam Mickiewiczin kaltaiset hahmot jotka ajoivat tasa-arvoa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.

Rosaan uudet ajatukset vaikuttivat syvästi ja 17 – vuotiaana hän liittyi laittomaan sosialistisen Proletariat-ryhmään, jonka tarkoituksen oli perustaa työväenpuolue. Toiminta oli kiihkeää ja vaarallista, sillä viranomaiset kiinnittivät nyt yhtäkkiä huomiota Rosa Luxemburgiin. Rosan oli aika lähteä Varsovasta. Vankeusuhka ei ollut lähdön ainoa syy, tuohon aikaan Puolan yliopistoihin ei otettu naisopiskelijoita, etenkin juutalaisnaisia.

Rosa Luxemburg väitteli Zyrichissä tohtoriksi, julkaisi lukemattomia artikkeleita ja oli merkittävä nimi Puolan ja Saksan sosialisteille. Radikaalien näkemystensä vuoksi Rosa jäi yksin ja vuonna 1912 hän oli ainoa äärivasemmiston edustaja. Hän opetti jonkin aikaa Berlinin sosiaalidemokraattisessa puoluekoulussa, mutta hänen kirjoituksiaan marxilaisesta taloustieteestä pidettiin liian uudistusmielisinä. Friedrich Ebert ja Philip Scheidemanin kaltaiset miehet ohjasivat sosialisteja paljon maltillisempaan suuntaan.

Sota koitui Rosalle kohtalokkaaksi. Saksan, Venäjän, Ison-Britannian ja Ranskan työläiset äänestivät asevarustelun puolesta, mikä oli Sosialistisen internationaalin loppu.

Siihen loppui myös Rosan vapauden aika. Muutamaa kuukautta lukuun ottamatta hän vietti sota-ajan vankilassa, niin kutsutussa turvasäilössä, jolloin hän kirjoitti ja odotti.

Kun hän vihdoin marraskuussa 1918 vapautui, hänellä oli edessään viimeiset julmat toivon hetket. Vallankumous alkoi. Kielissä ja muualla Saksassa oli levottomuuksia ja niiden innoittamana Rosan pitkäaikainen toveri Karl Liebknecht lietsoi työläisiin kapinahankeä.

Marraskuun 11.päivänä Rosa palasi Berliiniin toiveikkaana, mutta seuraavien kahden kuukauden aikana sosiaalidemokraatit tukahduttivat kaikki hänen yrityksensä käynnistää todellinen sosialistinen vallankumous.

Kultsan ohjelmistossa joulukuussa myös UUTISRAIVAajat

Uutisraivaajat on hersyvä komedia tämän hetken puhutuimmista aiheista. Esityksessä käydään uutisten kimppuun ja koostetaan kahden viikon välein täysin uusi esitys päivän kuumimmista aiheista. Mikä ihmisiä ottaa päähän? Mikä on viikon positiivisin uutinen? Onko politiikan sisälläkin ihminen?

Mukana mm. Guggenheim, 7 päivää, presidentin vaalit, Kalasataman romanit sekä eturivin poliittikko terapiassa. Sekä paljon muuta.

Kaupungin tuorein show enää neljä kertaa:

1.12. / 4.12. / 15.12. /18.12. klo 19 Suvilahden Tiivistämössä.

Tulossa keväällä:

Henkien Talo (Isabel Allende - Terhi Tuominen), Suomen kantaesitys Kultsalla 24.3.2011.

Henkien Talossa asuvat rinnan elävät ja kuolleet, uni ja tarinat.

Henkien Talo on avoin kaikille, lopulta myös todellisuus astuu sisään.

